

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №69
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«10-12» тамызға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «09» тамыз күні 20 сағаттан «12» тамыз күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 09.08.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сагандыкова З. Үйсінбай А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «10» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 16-21 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с болады. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с болады. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Түнде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, түнде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Түнде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, түнде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 22-27, күндіз 28-33 жылы.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 28-33 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, кей жерлерде 12 градус жылы, күндіз 28-33, кей жерлерде 23 градус жылы.

2023 жылғы "11-12" тамызға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай, 12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 11 тамызда түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы, 12 тамызда түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.

Жетісу: 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 11 тамызда түнде 11-16, күндіз 18-23 градус жылы, 12 тамызда түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.

Жамбыл: 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 11 тамызда түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы, 12 тамызда түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы.

Түркістан: 12 тамызда түнде және таңертең өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.

Маңғыстау: 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 20-25 күндіз 28-33 градус жылы.

Абай: 11 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 11 тамызда түнде 13-18, күндіз 22-27 градус жылы, 12 тамызда түнде 13-18, күндіз 24-29 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, 12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Ауа температурасы 11 тамызда түнде 9-14, күндіз 15-20, кей жерлерде 23 градус жылы, 12 тамызда түнде 7-12, күндіз 17-22, кей жерлерде 25 градус жылы.

2024 жылғы 9 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы бақыланды. Мыңжылқы МС – Кіші Алматы ө., саға – Құмбел ө., Қаскелен қ. – Қаскелен ө., Есік қ. – Есік ө. және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 2 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 6 °С-тан 26 °С оң мән аралығында. 9 тамызда таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4830 м биіктікте болды.

**2024 ж. "09" тамыздағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 08.08	Мин. 08.08	08 сағ. 09.08	Күндіз 08.08	Түнде 09.08	Орт. 08.08	08 сағ. 09.08	Орт. 08.08	Макс. 08.08	08 сағ. 09.08		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	15.1	6.0										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			9.0			268	265				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			21.0			573	571				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	23.8	15.3										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			20.0			287	284	4.13	4.48	3.78	0	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			20.0			121	117				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			24.0			49	49	0.12	0.12	0.12	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			20.0			195	194	3.13	3.13	2.96	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			23.0			250	250				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			14.0			325	322	6.05	7.37	4.72	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			24.0			280	280				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			22.0			97	97				+2	0/1
13	Проходная	саға ГБ	1422			20.0			289	286	4.13	4.68	3.57	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			22.0			214	214	1.19	1.19	1.19	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			25.0			309	308	10.8	11.4	10.4	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			25.0			120	118	10.3	10.7	9.5	-1	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			24.0			231	232				+2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			26.0			219	214				+2	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	19.5	11.5				676	688				+17	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				17.0			137	120				-6	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				18.0			238	238	11.2	11.2	11.2	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							132	132	6.79	7.26	6.78	+2	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«10-12» тамызға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4830 м биіктікте болды. 10 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.</p> <p>11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.</p> <p>12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
	Күнгеі Алатауы	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
	Теріскей Алатау	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 10 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр, найзағай, кешке кей уақытта қатты жаңбыр (9,0-20,0 мм), бұршақ жаууы ықтимал. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-15,0 мм), найзағай. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
Жетісу	Жетісу Алатауы	<p>Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 10 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>

Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 10 тамызда кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 10 тамызда түнде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 12 тамызда түнде және таңертең өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	10 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	10 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 12 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 10 тамызда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 10 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 12 тамызда жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.